

Sp. 913. Tillaga til þingsályktunar

um útgáfu árbókar á ensku til að kynna Ísland erlendis.

Flm.: Jónas Jónsson.

Alþingi ályktar að skora á ríkisstjórnina að hefja á þessu ári útgáfu árbókar á ensku um Ísland, og sé utanríkismálanefnd falin umsjón með verkinu.

Greinargerð.

Á síðustu friðarárunum og eftir að heimsstyrjöldin hófst 1939, var nán samvinna með utanríkismálanefnd og ríkisstjórninni um undirbúning skilnaðar Íslands og Danmerkur og endurreisn hins forna þjóðveldis. Var þá mjög búið að ræða um í utanríkismálanefnd og við ríkisstjórnina að hefja þá þegar útgáfu íslenzkrar árbókar á ensku, og hafði raunverulega verið gengið frá samþykkt um þetta efni, þegar þjóðstjórnin sagði af sér vorið 1942. Féll málið þó niður um sinn. Nú er aftur komin til valda stjórn sömu stjórnsmálaflokka, sem stóðu að upptöku málsins í fyrstu. Má kalla, að Íslandi sé nú enn meiri þörf á slíkri bók en áður, eftir að það hefur tekið sér á hendur allar þær skyldur, sem fylgja fullu sjálfstæði.

Þegar þetta árbókarmál var áður til umræðu, hafði forstjóri Gutenbergs, Steingrímur Guðmundsson, gert áætlun um, að pappír og prentun á slíkri bók mundi kosta ca. 6000 kr. Talað var um, að árbókin skyldi vera 20 arkir í smekklegu broti, pappírinn vandaður og vel hæfur fyrir myndir. Gert var ráð fyrir, að ríkisstjórnin mundi gefa bókina helztu forráðamönnum þeirra þjóða, sem Íslendingar eiga við andleg og fjárhagsleg skipti. Slík bók mundi þá vera send árlega kunnustu stjórnsmálamönnum næstu landa, fræðimönnum, merkjum bókasöfnum, stórblöðum o. s. frv. Útgáfunni yrði hagað þannig, að árbókin væri óbreytt í sniði og öllu útliti ár eftir ár, þannig að líkur væru til, að viðtakendur vildu ljá þessu safni sémilegan stað í félagsskap góðra bóka.

Landsbankinn hefur um nokkurt skeið gefið út á ensku mjög góða og gagnlega bók með samanþrengdum fróðleik um atvinnulíf og fjármál Íslendinga. Allir þeir, sem þurfa að fá glöggar heimildir um fjármál landsins, leita þar fræðslu. En við hlið þessarar bókar þarf aðra heimild um landið, sem er gerð með þeim hætti, að önnum kafnir menn opni hana með nokkrum áhuga og lesi meira af því að þeim þyki efnið skemmtilegt og hressandi heldur en af hagfræðilegri nauðsyn. Það er vitaskuld vandi að rita slíka bók. Það yrði að vera áhugaverk margra manna og unnið í sama anda og þegar Arngrímur lærði ritaði norður í Húnavatnssýslu varnar- og fræðibækur um Ísland, sem voru lesnar með athygli hvarvetna um hinn menntaða heim. Þá sögu þarf að endurtaka í nýju formi.

Ritgerðirnar í árbókinni ættu að gefa skynsömum útlendingum áhuga fyrir Íslandi og málefnum þess. Þó að landið sé ekki stórt og þjóðin ekki fjölmenn á heimsmælikvarða, er hægt að segja margt um Ísland og Íslendinga, sem getur orðið þjóðinni til framdráttar í nútíma starfi og samkeppni. Frásagnir um gæði lands og hafs, þættir úr sögu landsins og sagnir um þjóðlíf og atvinnuhætti geta vakið áhuga manna í framandi löndum fyrir tilverubaráttu Íslendinga.

Þegar þarf að sækja og verja málefni Íslands á alþjóðavettvangi, hefur þjóðin enga tungu. Sárfaír erlendir menn skilja íslenskt mál. Þess vegna heyrast íslenskar röksemdir sjaldan utan við landsteinana. Jón Sigurðsson svaraði Larsen á dönsku og ritaði auk þess, þegar því varð við komið, varnarritgerðir í dönsk og norsk blöð. Góðvinir hans skrifuðu um Ísland í hans anda í þýzk og ensk blöð. Lengra varð ekki komið á þeirri tíð. Nú á þjóðin sjálf að geta skýrt sín vandamál og á þeirri tungu, sem er lesin og skilin um allan heim. Hér verða aðeins nefnd fáein dæmi um heppileg verkefni í árbók Íslendinga: Auðsuppsprettur hafsins, frjósemi moldarinnar, fossarnir og orka þeirra, laxelfurnar, jarðhitinn og notkun hans, siglingar fornanna, fundur Íslands, Grænlands og Ameríku, þjóðskipulag, atvinnuhættir, bókmenntir og íþróttir á tímum hins fyrra þjóðveldis, sagnaritun og andleg afrek á kaþólska tímabilinu, varðveizla handritanna, prentstörf á siðabótaröldinni, Arngrímur lærði og Hallgrímur Pétursson, baráttan við einokun, eld og ís, endurreisn lands og þjóðar á 19. og 20. öld. Gott dæmi um þá fjölbreytni viðfangsefnanna er notkun talstöðva í fiskibátum okkar, þar sem Íslendingar hafa leyst vandasamt verkefni á þann veg, sem er mjög til fyrirmyndar. Auk almennrar landkynningar hlyti á hverjum tíma að koma sókn og vörn í þjóðlegum baráttumálum. Má í því efni nefna handritamálið, höfundarrétt Íslendinga að fornritunum, vikkun og verndun landhelginnar, friðun Faxaflóa o. s. frv.

Þegar til framkvæmda kemur með þessa útgáfustarfsemi, mundi utanríkis-málanefnd velja undirnefnd til að gæta hlutleysis um efni árbókarinnar og vinna að nauðsynlegri fjölbreytni um efnisval. En þar sem stöðugt verða mannaskipti í þingnefndum, getur hin eiginlega ritstjórn ekki verið í höndum manna, sem koma og fara eftir teningskasti kosninganna. Mundi bezt fara á, að skrifstofustjóri í utanríkisráðuneytinu væri aðalritstjóri árbókarinnar, en hefði sér við hönd aðstoðarritstjóra úr hópi hinna ritfærustu manna á hverjum tíma. Jón Aðils og Einar Kvaran höfðu þá eiginleika, sem aðstoðarritstjórar íslenskrar árbókar þurfa að hafa til að bera. Frumefnið í ritgerðirnar kæmi frá kunnáttumönnum, sem bæru gott skyn á, hver væru hin nauðsynlegu viðfangsefni. Síðan væru ritgerðarefni mæld og vegin af ritstjórn og ritnefnd, en að því búnu tæki rithöfundur árbókarinnar hin ólíku efni til meðferðar. Hver ritgerð yrði að vera fræðandi og svo skemmtileg, að von væri til, að önnum kafnir menn í fjarlægum löndum vildu kynna sér efni árbókarinnar, þegar hún væri þeim send. Ef unnt verður með þessum hætti að fá áhuga- og valdamenn í helztu menningarlöndum til að hafa í sínum bókasöfnum mikið af aðgengilegu lesefni um Ísland og Íslendinga og lesa árlega nokkuð af því sér til ánægju, mætti kalla, að þjóðin hefði að nýju öðlæzt rödd til að tala sínu máli utan við landsteinana.